

Musikk er politikk

Den fransk-syriske fløytisten Naïssam Jalal finner frihet i improvisasjon.

Tekst Johan Tollgerdt

For den fransk-syriske fløytisten Naïssam Jalal (32) innebærer musikk også tanker om frihet og politikk.

– Mitt forrige album dedikerte jeg til grusomhetene i Syria, sier Naïssam. Albumets tittel *Almot Wala Almazala* betyr "død for vanære".

– Det var et av slagordene demonstrantene ropte da revolusjonen i Syria begynte. De hadde blomster i hendene. I enden av gaten ventet snikskyttere, og de visste at flere kom til å dø.

Det er dette alvoret hun ønsker å uttrykke på det kritikerroste albumet som kom ut mot slutten av 2016.

Naïssam Jalal ser litt sliten ut når vi møtes på en kafé i den østlige Paris-forstaden Montreuil. Hun har nesten ikke sovet.

– Det er på tide for øving før neste turné. Folk ber meg om å delta i en rekke ulike prosjekter. Det er morsomt. Men jeg har aldri tid til å hvile, sier hun, og takker servitrisen som kommer med en espresso.

Slik har det vært helt siden gjennombruddet forleden år. Etter revolusjonen i Syria har hun fått stadig mer oppmerksomhet. På grunn av at Jalal har vært fullbooket, tok det henne et helt år å komponere tittelsporet. Det er altså en hymne til det opprørske syriske folket.

– Jeg skriver ikke hva som helst. Musikk skal føles oppriktig, og derfor ble stykket til etter mye tankearbeid.

Jalal ble født i Frankrike fordi far og mor forlot Syria i 1970 for å studere kunst i Paris. Begge gikk på Beaux-Arts. Spesielt faren, Ibrahim Jalal, har oppnådd stor suksess med utstillinger i Frankrike, og også i Norge. Hun var bare seks år gammel da hun ba foreldrene om å få spille fløyte.

– Men når samt skal sies visste jeg ikke helt hva slags instrument det var, husker hun. Det var mor og far som ønsket at hun skulle ta en kunstnerisk retning og tok henne med til byens musikkskole.

– Da musikk læreren viste meg en tverrfløyte, ble jeg forelsket umiddelbart, sier hun og ler. Hun fikk en mangeårig utdannelse.

En vernissage ble avgjørende for Jalals fremtidsvalg, for hun hadde egentlig andre yrkesplaner. Farens malerier skulle stilles ut, og han spurte sin datter om å opptre på fløyte. Jalal var da 18 år gammel.

– Det var også en bassist der som likte måten jeg spilte på. Han foreslo at vi skulle improvisere sammen. Men jeg visste ikke helt hva improvisasjon innebar. For det lærer man dessverre aldri på musikkskoler i Frankrike, sier hun. Motet ble et positivt sjokk.

– Det var utfordringene med improvisasjon som gjorde at jeg i det øyeblikket bestemte meg for å bli musiker, sier hun ettertenksomt.

Improvisasjon er kjent som en viktig grunnpillars jazzverdenen.

– Ja, jazz visste jeg ennå ikke helt hva var, sier hun, og forklarer at improvisasjon ga henne en følelse av frihet.

Det var nettopp den friheten som begeistret henne.

– Tenk å kunne være så spontan og likevel bli akseptert og verdsatt!

I dette øyeblikket bestemte hun seg for å kaste notene sine og bare improvisere. Slik har hun holdt på i flere år. Hun hørte i denne tiden hovedsakelig på rap og rock. Men under en turné med blåseorkesteret Tarace Boulba i afrikanske Bamako, kom hun over John Coltrane.

– Det sa "klikk" i hodet. Fra og med da ble jazz viktig.

Da hun kom hjem begynte hun å lytte kontinuerlig til den private franske radiostasjonen TSF Jazz.

– Jeg lå og hørte på på jazz hele natten. Så når jeg sov, tok jeg sannsynligvis ubevisst trompetisten Erik Truffaz, John Coltrane og fløytisten Magic Malik's musikk inn i hjernen, sier hun og ler.

I løpet av 00-tallet dro Naïssam Jalal til Damaskus for å lære midtostens musikk på musikkskolen der. Hun lærte seg å spille ney-fløyte, der lyden oppstår ved at man blåser på en skarp kant i fløytens øverste ende.

– Jeg oppdaget en musikalsk stil som jeg tidligere bare hadde hørt noen ganger på kassetten i pappas bil. Via orientalsk musikk med sine kvarttoner, oppdaget jeg en ny verden.

Siden dro hun ofte tilbake til Syria. Men hun sier at hun ikke så tegn til revolusjonen, forrige gang hun var der. Bare to måneder senere var den i full gang.

Navnet på kvartetten hennes, som inkluderer cello, bass, saksofon og trommer, er Rhythms of Resistance – selvfølgelig en protest mot grusom-

hetene som finner sted i landet. Hun sier at det er så fryktelig at en knapt kan forestille seg det.

– Minst 250 000 har dødd i løpet av årene konflikten har vart. Men da bør du vite at de har sluttet å telle for et år siden. Det er uutholdelig, sier hun.

Jalal sier også at hun har møtt mange mennesker som håper at det vil bli opprør i Europa også, på grunn av at mange er gått lei av den nyliberale verden.

– Men har de egentlig innsett at nesten hver eneste revolusjon er blodig?, spør hun. Selv om musikken hennes har et politisk budskap, adresserer hun ikke bare krigen i Syria.

– Vi lever i en verden der mennesker finner det stadig vanskeligere å være fri. Når folk blir gale og blir terrorister, er det ofte på grunn av slike kveldningsfølelser. Men jeg vil absolutt ikke forsvare terrorister, sier hun og understreker at når hun føler seg deprimeret, tyr hun selvfølgelig ikke til våpen, men til fløyten.

– Med litt musikk føler jeg meg bedre da. Synd at ikke alle mennesker har funnet den oppskriften.

Da hun komponerte stykket "Abtal kafren-bel" fikk hun for seg bilder av innbyggerne i farens landsby.

– De er fantastiske. De nekter å bli i Syria, de elsker landet der de ble født. De glemmer seg når bombene hagler ned på dem. Senere går de tilbake til sin gjerning med å dyrke fiken og oliven, forteller hun.

– Gir ikke det håp om å kjempe for og tro på menneskeheten?

Jalal er også aktuell på den norske klarinet-tisten og saksofonisten Mathilde Gross Viddals *Out Of Silence*, som er ventet vinteren 2017.

– Dette er en jente som virkelig kjemper mot musikalske grenser. Hun har mye mot for å våge å gjøre slike musikalske blandinger, sier hun.

Det var i et intervju med NRK at Gross Viddal oppdaget Naïssam, og hun kontaktet den fransk-syriske fløytisten samme kveld.

– Jeg ble virkelig overrasket da Mathilde ringte og foreslo at jeg skulle komme til Oslo. Da jeg kom til Nasjonal Jazzscene der lydprovene pågikk, holdt jeg på å begynne å gråte. Der sto norske musikere og spilte *min* musikk. Det var helt utrolig.

På *Out Of Silence*-albumet har begge skrevet materiale. Teksten til tittelsporet er hentet fra Malalas Nobelfredspristale:

"They thought that the bullets would silence us, but they failed. And out of that silence came thousands of voices. Weakness, fear and hopelessness died. Strength, power and courage was born."

– Låtene låter selvfølgelig veldig annerledes fra originalene. Jeg er ikke dogmatisk, og synes at Mathildes måte å spille dem er berikende, sier Jalal. ●

